

sam S. Gregorius (*lib. II, epist. 10*), Isidorus (*lib. VI A etymol., c. 16*), Beda (*lib. de Temp., cap. 65*), et alii patres, cum prima quatuor concilia enumerant, Sardicense, quamvis revera generale, silentio prætereunt, tanquam Nicæno inclusum. Quantam autem hæc synodus auctoritatem habeat, multis validisque rationibus probari potest. Primum enim esse generalem colligitur, tum ex magna episcoporum frequentia, qui ad eam convenerunt, ut apparet ex (*Apolog. 2*) Athanasio et aliis, qui patrum numerum protulerunt: tum quia Julii pontificis maximi auctoritate (*Socrat., lib. II, c. 16*) convocata fuit, ejusque legati eidem præfuerunt. His accedit Constantis et Constantii imperatoris auctoritas, qui omnem dederunt operam, ut episcopi ex omnibus fere provinciis convenirent. Extat præterea Socratis, et (quod majus est) Justiniani B imperatoris testimonium, qui in edicto de tribus capitulis hæc verba scribit: Quoniam ex his qui in Nicæna sancta synodo convenerunt, et expositæ ab ea fidei definitioni vel symbolo subscripserunt (1), quoniam postea contra ire sapientes apparuerunt; alii quidem vivi, alii post mortem anathematizati sunt a Damaso sanctæ memoriæ papa antiquioris Romæ, vel ab universali Sardicensi synodo, prout testatur sanctus Athanasius. Hæc Justinianus. Cum autem ipsemet Julius (*apud Athan., apol. 2*) in epistola ad Alexan-

drinos, suam de Athanasio restituendo sententiam a synodo approbatam esse gratuletur, perspicuum est ab eodem approbatam fuisse; præsertim cum Osius et reliqui literas ad ipsum dederint, eundemque (*Sozom., lib. III, cap. 11; Niceph., lib. IX, c. 12*) roga- verint, ut concilii sententiam sua auctoritate confir- maret. Itaque si omnia diligenter perpendantur, ex- ploratum erit, hanc synodum generalem esse, cum nihil ex his quæ ad concilium generale pertineant, in illa desiderari possit. Apostolica etiam sedes Sardi- censi concilio semper honorem habuit: nam et in cor- pore canonum, quo imprimis olim in controversiis ecclesiasticis djudicandis utebatur, Sardicensis cano- nes collocavit: et Leo IV, in epistola ad episcopos Britanniæ, per hujus concilii canones Ecclesiæ dis- ceptationes dissolvendas docuit. Gratus etiam Cartha- ginensis episcopus in Carthaginensi primo concilio idem confirmat, cujus verba hæc sunt: Memini in sanctissimo concilio Sardicensi statutum, ut nemo al- terius plebis hominem usurpet: sed si forte erit ne- cessarius, petet a collega suo, et per consensum ha- beat. Quod in Sardicensi concilio, can. 15, decretum est. Et Nicolaus primus in epistola 4 Rhotadi causam hujus synodi auctoritate composuit: et epistola ad clerum Constantinopolitanum ab omni ecclesia Sar- dicensi concilio receptum esse testatur.

OSII SENTENTIÆ

SIVE CANONES SANCTORUM ET BEATORUM PATRUM QUI SARDICÆ CONVENERUNT.

Gentiano Herveto interprete.

Sancta synodus Sardicæ congregata ex diversis pro- C vinciis, desinivit quæ sequuntur.

I. Osius, urbis (2) Cordubæ episcopus, dixit: Non tam mala consuetudo, quam perniciosissima rerum cor- ruptela, est ex ipsis fundamentis penitus extirpanda: ne cui episcopo liceat a parva civitate in aliam migra- re. Ejus enim causæ prætextus est manifestus, propter quem talia tentantur. Nullus enim episcopus adhuc inveniri potuit, qui a majori civitate in minorem trans- ire studuerit. Unde constat, eos ardentia plura habendi cupiditate succendi, et magis arrogantis servire, ut videantur majorem habere potestatem. Placetne hoc omnibus, ut ejusmodi improbitas acerbius vindicetur? Existimo enim eos ne laicorum quidem debere habere communionem. Omnes episcopi dixerunt: Placet omni- bus.

II. Osius episcopus dixit: Si quis autem adeo insanus, vel audax inveniat, ut de iis videatur aliquam as- ferre excusationem, asserens sibi a populo allata esse litteras; clarum est potuisse paucos aliquos mer- cede et pretio corruptos in Ecclesia seditiosem mo- vere, ut eundem utique postulent habere episcopum. Omnino ergo has fraudes et artes puniendas esse existi- mo; ut nemo possit qui est ejusmodi, ne in fine qui- dem laica communionem dignus haberi. An ergo hæc

C 'Η ἅγια σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσα ἐκ δια- φώρων ἱεραρχῶν, ὥρισε τὰ ὑποεταγμένα.

α'. Ὁσίου ἐπίσκοπος πόλεως Κορδοῦθης εἶπεν· Οὐ τοσοῦ- τον ἡ φαῦλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμά- των διαφθορά ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκρίζωτα· ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῆ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι. Ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερά ἐστι· δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται· οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὐρεθῆναι ἐπισκόπων δεδύνηται, ὅς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασε μεταστῆναι ὅθεν συνίσταται διαπύρρι πλεονεξίας τρόπῳ ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιοῦτους, καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κερτῆσθαι· εἰ πᾶσι τοῖνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι; ἠγοῦμαι γὰρ μηδὲ λαϊκῶν ἔχειν τοιοῦ- τους χρῆναι κοινωνίαν. πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσ- κει πᾶσιν.

β'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπεν· Εἰ δέ τις τοιοῦτος εὐρίσκειτο μανιώδης ἢ τολμηρὸς, ὡς περὶ τῶν τοιούτων ὀφείκει τινὰ φέρειν παραίτησιν, διαβεβαιούμενον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν κεκομίσθαι γράμματα· δῆλον ἐστίν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι μισθῶ καὶ τιμῆματι διαφθαρέντας ἐν τῇ ἐκ- κλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν ἀξιούντας τὸν αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον. καθάπερ οὖν τὰς βραδουργίας τὰς τοιαύτας καὶ τέχνας κολαστίας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦ- τον μηδὲ ἐν τῷ εἴλει λαϊκῆς γούθ ἀξιούσθαι κοινωνίας· εἰ

(1) for. quidam contraria sapiant.

(2) Canones illi non secus atque Africanos latine

fuisse primum editos docet Dionysius Exiguus in præ- fatione ad Stephanum, ep. Salonitanum.

τοῖνον ἀρέσκει ἡ γνώμη αὐτή, ἀπεκρίνασθε. ἀπεκρίναντο· Α
Τὰ λεχθέντα ἤρσεν.

γ'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαιόν, ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τυχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίῃ, εἰ μὴ τοὶ παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτοῦ κληθεῖν, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας. Καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε ἐὰν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων τις ἀντικρὺς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ καὶ συνεπισκόπου πρῶγμα σχοίη, μηδέτερον ἐκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι. εἰ δὲ ἄρα τις ἐπισκόπων ἐν τῇ πράγματι δόξῃ κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν, ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρῶγμα, ἵνα καὶ αὐθὺς ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ· εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμῆσωμεν, καὶ γραφῆναι παρὰ τούτων τῶν κρινόντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὥστε διὰ τῶν γεινώνων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ θεοὶ, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι. εἰ δὲ μὴ συστήναι δύναται τοιοῦτον αὐτοῦ εἶναι τὸ πρῶγμα, ὡς παλινδικίας χρῆζειν. τὰ ἄπαξ κεκρυμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα, βέβαια τυγχάνειν.

δ'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἦρσεν, ἵν' εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγελεῖται, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὡσπερ ἐγκαλεσάμενος καταφυγῇ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, καὶ βουλευθῆναι αὐτοῦ διακουσάσας, δίκαιόν τε εἶναι νομίση ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς συνεπισκόποις καταξίωσιν, τοῖς ἀγχιεπίσκοποις τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβείας ἐκαστὰ διερευνησῶσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. εἰ δὲ τις ἀξίῳν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρῶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει, τῇ ἑαυτοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον δοξείν, ἀπὸ (ἢ) κινεῖν δόξῃ, ἵν' ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστέλλοι εἶναι ἐν (ἢ) ἵνα ἐν), τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ ὀρίσῃ, (ἢ) ἴσως, καὶ) δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινούοντας, ἔχοντας τε τῆς αὐθεντίας τούτου παρ' οὗ ἀπεστάλησαν· καὶ τοῦτο θετέον. εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίση πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγρῳσιν, καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσει ὅπερ ἂν τῇ ἐμπροσθέντι αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξῃ. Απεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι· Τὰ λεχθέντα ἤρσεν.

ε'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ πλείστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν. ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομείναι, κακεῖνος κατὰ τινὰ ἀμέλειαν μὴ βουλευθῆ συνελθεῖν καὶ συναίνεσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλῆθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου· χρὴ πρότερον ἐκείνον τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, λέγων δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως, ὅτι ἀξιοὶ τὰ πλῆθη ποιούμενα αὐτοῖς δοθῆναι· ἡγούμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιοίως παραγένηται, μὴ τε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἕκαστον τῇ βουλήσει τοῦ πλείους χρὴ γενέσθαι. χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπίσκοπους πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητρο-

Placemat sententia, respondete. Responderunt : Placent quae dicta sunt.

III. Osius episcopus dixit : hoc quoque necessario est adiciendum, ut nullus episcoporum ex sua provincia in aliam provinciam, in qua sunt episcopi, transeat; ni i utique a suis fratribus vocetur; ne videamur dilectionis fores claudere. Hoc autem etiam similiter providendum est, ut si in aliqua provincia episcoporum quispiam adversus fratrem suum et coepiscopum negotium habeat, neuter (al., ne unus e duobus) eorum ex alia provincia episcopos cognitores evocet. Si quis autem episcoporum in aliquo negotio condemnandus visus fuerit, et existimet se non malam, sed bonam causam habere, ut etiam rursus iudicium renovetur, si vestrae dilectioni videtur, Petri apostoli memoriam honoremus, ut ab iis qui iudicaverunt, scribatur Julio Romanorum episcopo; et per propinquos provinciae episcopos, si opus sit, iudicium renovetur; et cognitores ipse praebet. Si autem probari non potest, causam ejus esse talem, ut eam rursus iudicari opus sit; quae semel sunt iudicata, non infirmantur, sed rata sit lata sententia.

IV. Osius episcopus dixit : Placuit, ut si quis episcopus delatus fuerit, et congregati ejusdem regionis episcopi eum gradu moverint; et veluti appellans confugerit ad beatissimum Romanae ecclesiae episcopum, et velit ipsum audire, et justum esse existimaverit ejus rei examinationem renovari; coepiscopis scribere dignetur, qui sunt propinqui provinciae, ut ipsi diligenter et accurate singula prescrutentur, et ex veritatis fide de re sententiam ferant. Si quis autem postulatum suum negotium rursus audiri, et ad suam supplicationem Romanorum episcopum iudicare (al. movere) visum fuerit, ut a proprio latere presbyteros mittat; et sit in potestate ipsius quodcumque recte habere probaverit, et si decreverit oportere eos mitti, qui cum episcopis sint iudicaturi, habentes auctoritatem ejus, a quo missi sunt; et hoc ponendum est. Si autem sufficere putaverit ad rei cognitionem, et episcopi sententiam, faciet quod prudentissimo ejus consilio recte habere videbitur. Responderunt episcopi : Quae dicta sunt placuerunt.

V. Osius episcopus dixit : Si contigerit in una provincia, in qua sunt plurimi episcopi, unum episcopum conventui non interesse, et ille per quamdam negligentiam nolit convenire, et episcoporum institutioni et electioni assentiri, congregata autem populi multitudo instet, ut fiat institutio episcopi, qui ab eis postulatur. Oportet illum, prius, qui non adfuerit episcopum admoneri per litteras Primatis provinciae, nempe episcopi metropolitani, quod rogat populus sibi pastorem dari; et existimo recte habere hunc quoque expectari, ut adsit. Si autem litteris rogatus non adfuerit, ac ne rescripserit quidem, populi voluntati satisfiat. Oportet autem ex vicina quoque provincia accersi episcopos ad metropolitani episcopi institutionem. Non licere autem simpliciter episcopum con-

stituere in aliquo pago vel parva urbe, cui vel unus presbyter sufficit; non necesse est enim illic episcopum constitui, ne episcopi nomen et auctoritas vilipendatur. Sed provinciæ (ut prius dixi) episcopi debent in iis urbibus episcopos constituere, ubi etiam prius episcopi fuerunt. Si autem inveniatur urbs aliqua, quæ adeo populosa evadat, ut ipsa episcopatu digna iudicetur, accipiat. An hoc omnibus placet? Responderunt omnes: Placet.

VI. Osius episcopus dixit: Importunitas nostra, et multa assiduitas, et injustæ preces effecerunt, ut nos non habeamus tantam gratiam et libertatem dicendi, quantum debebamus habere. Multi enim episcopi non intermittunt ad castra accedere, et maxime Afrî; qui, quemadmodum cognovimus a dilecto fratre nostro et coepiscopo Grato, salutaria consilia non admittunt, sed ita contemunt, ut unus homo in castra plurimas et diversas, et quæ non possunt juvare ecclesias, preces afferat, et non (ut debet fieri et convenit) pauperibus et laicis, vel viduis opem et auxilium ferat, sed seculares dignitates et functiones aliquibus acquirat. Hæc ergo perversitas detrimentum non sine offendiculo et condemnatione nobis conciliat. Convenientius autem esse existimavi, ut episcopus illi suum auxilium præbeat, cui ab aliquo vis affertur; vel si quæ vidua injuria afficiatur, vel si quis pupillus privetur iis, quæ ad ipsum pertinent; si quidem hæc nomina justam habeant causam et supplicationem. Si itaque, dilecti fratres, hoc omnibus videtur, statuite nullum oportere episcopum ad castra accedere, præter eos quos pius imperator noster suis litteris accersit. Sed quia sæpe contingit aliquos qui egent misericordia, ad Ecclesiam confugere, qui propter sua peccata vel relegatione, vel in insulam deportatione damnati, vel quavis alia sententia addicti sunt; iis non esse negandum auxilium, sed sine cuccatione et dubitatione iis veniam esse petendam. Si itaque hoc quoque placet, omnes una vestrum suffragium ferite. Responderunt omnes: Decernatur et hoc.

VII. Osius episcopus dixit: Hoc quoque vestra solertia iudicet, ut quia visum est, ne aliquis episcopus in condemnationem incidat ad castra veniens, si qui eorum ejusmodi, quarum superius meminimus, habeant preces, per proprium diaconum mittant. Ministri enim persona non est invidiosa, et quæ concessa fuerint, citius perferri poterunt. Responderunt omnes: Sane iatur et hoc.

VIII. Osius episcopus dixit: Hoc quoque consequens esse existimo, ut si in quacumque provincia episcopi ad fratrem et coepiscopum suum mittant preces, is qui est in majori civitate, hoc est in metropoli, ipse ministrum suum et preces mittat, præbens ei commendatitias quoque litteras, scribens videlicet per consequentiam etiam ad fratres et coepiscopos nostros, qui scilicet illo tempore in locis vel civitatibus

πόλεως ἐπισκόπου· μὴ ἐξείναι δὲ ἀπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμῃ τῆ ἢ βραχεῖα πόλει, ἥτιναι καὶ εἰς μόνους πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ. οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελιζήσῃ τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία. ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας, ὡς προεῖπον, ἐπίσκοποι ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι καθιστᾶν ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἐνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες ἐπίσκοποι εἰ δὲ εὐρίσκοντο οὕτως πληθύνουσά τις ἐν πολλῷ ἀριθμῷ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν καὶ ἐπισκοπῆς νομιζέσθαι, λαμβανέτω. εἰ πᾶσιν ἀρέσκει τοῦτο; ἀπεκρίναντο πάντες, Ἀρέσκει.

Σ. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἡ ἀκακία ἡμῶν, καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἄδικοι ἀξιώσεις πεποιθήκασιν ἡμᾶς μὴ ποσαύτην ἔχειν χάριν καὶ παρρησίαν, ὅσων ὀφειλομένε κεκτῆσθαι. πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγενόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἄφροι· οἱ τινες, καθὼς ἐγρωμεν παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτηριάδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οὕτως, ὡς ἕνα ἀνθρώπων εἰς τὸ στρατόπεδον πλείστας καὶ διαφορὰς καὶ μὴ δυναμένας ὠφελεῖσαι τὰς ἐκκλησίας, δεήσεις διακομιζέειν, καὶ μὴ ὡς ὀφείλει γίνεσθαι, καὶ ὡς προσήκον ἐστὶ, τοῖς πένθει καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπικουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις περινοεῖν τισιν. αὐτὰ τοίνυν ἡ σκαιότης τὸν θρασυμόν οὐκ ἄνευ σκανδαλοῦ τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως προξενεῖ. προπεθεστερον δὲ εἶναι ἐνόμισα ἐπίσκοπον τῆς ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκείνῳ, ὅστις ἂν ὑπὸ τινος βιάζηται, ἢ εἰ τις τῶν χηρῶν ἀδικοῖτο, ἢ αὐτὸν ὄρφανός τις ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῷ προσηκόντων, εἴπερ ἄρα καὶ ταῦτα τὰ νόματα δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν. εἰ τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πᾶσι τοῦτο δοσεῖ, ἐπικρίνατε μηδένα ἐπίσκοπον χεῖναι εἰς τὸ στρατόπεδον παραγίνεσθαι, παρεκτός τούτων, οὓς ἂν ὁ εὐλαβεστάτος βασιλεὺς ἡμῶν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι μετακαλοῖτο. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένους καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα εἰς περιορισμὸν ἢ νῆσον καταδικασθέντας, ἢ αὐτὸν οἰαδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδομένους· τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελλησμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ διατάσαι τοῖς τοιούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν, εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀρέσκει, σύμφηφοί γίνεσθε ἅπαντες. ἀπεκρίναντο ἅπαντες· ὀριζέσθω καὶ τοῦτο.

Ζ. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο ἡ ἀγχίνοια ἡμῶν κρινάτω. Ἐν' ἐπειδὴ ἔδοξε, διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ κατάγνωσίν τινα τῶν ἐπισκόπων ἀφικνούμενοι εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις οἶων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν, διὰ ἰδίου διακόνου ἀποστελλοιεν. τοῦ τε γὰρ ὑπρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπιφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ παρασχεθῆσάμενα θᾶπτον διακομισθῆναι δυνασεται. ἀπεκρίναντο πάντες· καὶ τοῦτο ὀριζέσθω.

Ἡ' Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο ἀκόλουθον νομιζῶ εἶναι ἵνα ἐὰν ἐν οἰαδηποτοῦν ἐπαρχία ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστελλοιεν δεήσεις, ὃ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει. τοῦτ' ἐστὶ τῇ μητροπόλει, αὐτὸς καὶ τὸν διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς, γράφων δηλονότι κατὰ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, εἴ τινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν

τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγειεν, ἐν αἷς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διακυβερνᾷ. εἰ δὲ ἔχουσι τινες τῶν ἐπισκόπων φίλους ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ παλατίου, καὶ βούλοιο περὶ τινος, ὅπερ προπωδέστερον εἶη, ἀξιῶσαι, μὴ κωλύοιο διὰ τοῦ ἑαυτοῦ διακόνου καὶ ἀξιῶσαι καὶ ἐντεταλασθαι τοῦτοις, ὥστε τὴν αὐτῶν βοήθειαν ἀξιοῦντι αὐτῶ παρέχειν οἱ δὲ εἰς Ῥώμην παραγινόμενοι, καθὼς προείρηκα, τῶ ἀγαπητῶ ἀδελφῶ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπῳ Ἰουλίῳ τὰς δεήσεις, ἃς ἔχουσι διδόναι, ὀφειλοῖσι παρέχειν, ἵνα πρότερος αὐτὸς δοκιμάζῃ, εἰ μὴ τινες ἐξ αὐτῶν ἀνασχυροῦσιν· καὶ οὕτως τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν καὶ φρονιτιὰν παρέχων, εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἀποστέλλοι. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι ἀπακρίναντο, ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ προπωδεστά τὴν εἶναι τὴν συμβουλὴν ταύτην.

θ'. Οἴσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω, ἵνα μετὰ πάσης ἀκρίβειας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζοιτο, ὥστε εἴαν τις πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, εἴαν μὴ καὶ ἀναγνώστου, πρεσβυτέρου ὑπηρεσιακοῦ ἐκ τελείῃ· ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, εἴαν περ' ἀξίως νομισθῆναι, εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνήσῃ. ἔξει δὲ ἐκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκαγαθία, καὶ ἡ στερότης, καὶ ἡ ἐπιεικὴ γνώριμος γενέσθαι συνήσεται· καὶ αὐτὸς ὄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης, νομισθεὶς τῆς μεγίστης (ἀπολαύσει) ἀπολαύσαι τιμῆς. οὕτε γὰρ προσῆκόν ἐστιν, οὕτε ἡ ἐπιστήμη, οὕτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ ἐπιδέχεται, τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τοῦτο ἵνα, ὥστε ἡ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον προχειρῶς καθίστασθαι. οὕτε γὰρ ὅν ἐκείτως νεόφυτος νομισθῆναι, ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ὁ μακαριώτατος ἀπόστολος, ὃς καὶ τῶν ἔθνων γεγέννηται διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχέως γίνεσθαι τὰς καταστάσεις. τοῦ γὰρ μηκίστου χρόνου ἡ δοκιμασία τὴν ἀναστροφὴν καὶ τὴν ἐκάστου τρόπον οὐκ ἀπεικόντως ἐκτυποῦν δυνήσεται. ἅπαντες εἶπον ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ κατὰ τὴν μὴ δεῖν ἀνατρέπειν ταῦτα.

ι'. Οἴσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο δὲ ὀρίσαι ὀφειλομέν, ἵνα ἐπίσκοπος, ὅταν ἐξ ἐτέρας πόλεως παραγένηται εἰς ἐτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἐτέρας ἐπαρχίας εἰς ἐτέραν ἐπαρχίαν, κόμπου χάριν ἐγκωμίοις οἰκίοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθουσίῳσι, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἔμπερος ἢ διδασκαλίας· μὴ καταφρονῆ ἐκείνου, συνεχίστερον ὁμιλῆ, κατασχύνειν καὶ κατευτελίξειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοῦ ἐπισκόπου σπουδάζων· αὐτὴ γὰρ ἡ πρόφασις εἴωθε ταραχῶς ποιεῖν καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πανουργίας τὴν ἄλλοτριαν καθέδραν ἑαυτῶ προμηνηστεύεσθαι καὶ παρασπᾶσθαι σπουδάζῃ, μὴ διατάζων τὴν αὐτῶ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν, καὶ εἰς ἐτέραν μεθίστασθαι. ὀριστέον τοίνυν ἐπὶ τούτῳ χρόνῳ· ἐπειδὴ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχασθαι ἐπίσκοπον. τῶν ἀπανθρώπων καὶ σκαιῶν εἶναι νενομισται. μίμνησθε δὲ καὶ ἐν τῶ προάγοντι χρόνῳ τοὺς πατέρας ἡμῶν κεκρίκειναι, ἵνα εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγειν, τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας ἐν τρισὶν ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, ἀποκοινοῦτο τῆς κοινωνίας εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο τεθίσπισται, οὐ χρὴ, οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει, ἐπίσκοπον. εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχουσι, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ἐπιπλείστον ἀπολιπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ

A agant, in quibus piissimus imperator rempublicam gubernat. Si quis autem episcopus habet amicos in aula palatii, et velit aliquid, quod sit honestum et iustum, impetrare, ne prohibeatur per suum ministerium et rogare, et iis mandare, ut bonum suum auxilium ei velint præbere. Qui autem Romam accedunt (quemadmodum superius dictum est) dilecto fratri nostro et coepiscopo Julio preces, quas habent dandas, præbere debent, ut ipse prius examinet, si aliquæ earum non sint impudentes, et sic suam opem et curam præbens, eos ad castra mittat. Omnes episcopi dixerunt eis placere et esse convenientissimum hoc consilium.

IX. Osius episcopus dixit: Hoc quoque necessarium existimo, ut cum omni cura et diligentia examinetur, ut si quis ex foro sive dives, sive scholasticus, episcopus fieri dignus habeatur, non prius constitatur, quam lectoris et diaconi et presbyteri ministerium peregerit: ut in unoquoque gradu, si dignus existimatus fuerit, ad episcopatus fastigium per progressionem possit ascendere. Habebit autem uniuscujusque ordinis gradus non minimi scilicet temporis longitudinem, per quod et fides et morum probitas, et constantia, et moderatio possit cognosci: et ipse divino sacerdotio dignus existimatus, maximum honorem assequatur. Neque enim convenit, neque scientia et bona conversatio hoc recipit, ut temere et leviter ad id accedatur, ut episcopus, vel presbyter, vel diaconus prompte ac facile constitatur (I Tim. iii). Sic enim merito neophytus existimatur (I Tim. v), quandoquidem et beatissimus Apostolus, qui fuit etiam doctor gentium, prohibuisse plane videtur, ne celeres fiant ordinationes. Longissimi enim temporis probatio et conversationem, et uniuscujusque mores non improbabilius exprimere poterit. Omnes dixerunt ipsis placere, et omnino non oportere ea subvertere.

X. Osius episcopus dixit: Hoc quoque definire debemus, ut quando episcopus ex alia civitate in aliam civitatem, vel ex alia provincia in aliam provinciam accesserit, jactationis gratia propriis laudibus serviens, aut religionis causa, et veli longiori tempore illic agere; illius autem civitatis episcopus doctrinæ non fuerit peritus: ne illum despiciat, et frequentius concionetur, studens dedecore afflicere et vilipendere personam episcopi (hic enim prætextus solet turbas excitare) nec ejusmodi calliditate alienam sedem sibi conciliare et attrahere studeat, non dubitans sibi traditam ecclesiam relinquere, et in aliam transire. Ad hoc ergo tempus definiendum est. Nam episcopum non recipi, inhumanum et incivile existimatum est. Recordemini autem, patres nostros in tempore præterito judicavisse, ut si quis laicus in aliqua urbe agens, tribus diebus dominicis in tribus hebdomadibus non conveniat, in communionem moveatur. Si hoc ergo de laicis statutum est, non oportet, nec convenit, sed neque est utile episcopum, si nullam habet graviorem necessitatem, vel negotium difficilium, a sua ecclesia distans

abesse, et sibi commissum populum contristare. Omnes episcopi dixerunt hanc quoque sententiam esse convenientissimam.

XI. Osius episcopus dixit: Quia nihil est præmittendum, hoc quoque definiatur. Quidam fratres et coepiscopi in civitatibus, in quibus episcopi constituuntur, videntur valde pauca, quæ sibi sint propria, possidere; in aliis autem locis magnas possessiones, ex quibus etiam possunt opem ferre pauperibus: iis igitur ita esse concedendum iudico, ut si in suas possessiones venturi sunt, et fructus suos collecturi, tribus diebus dominicis, id est, tribus septimanis in suis possessionibus degant; et in ecclesia, quæ prope est, in qua presbyter populum congregat, ne congregationis expertus esse videatur, conveniat, et officia divina obeat; et ne frequentius in civitate, in qua est episcopus, adsit. Eo enim modo et res ejus propter ipsius absentiam nihil detrimenti patientur, et arrogantiae ac superbiae crimen effugere videbitur. Omnes episcopi dixerunt: Placet hæc quoque constitutio.

XII. Osius episcopus dixit: Hoc quoque omnibus placeat, ut si diaconus, vel presbyter, vel etiam aliquis ex clericis sit excommunicatus, et ad alium episcopum, qui eum novit, confugerit, scientem eum a proprio episcopo esse communionem motum, non oportere episcopo et fratri suo injuriam facientem, ei communionem præbere. Sin autem hoc facere ausus fuerit, sciat, cum convenerint episcopi, seipsum causam esse dicturum. Omnes episcopi dixerunt: Hoc iudicium et pacem usque custodiet, et omnium concordiam tuebitur.

XIII. Osius episcopus dixit: Quod autem me undequaque movet, reticere non debeo. Si inveniatur quis episcopus ad iram propensus (quod quidem ab ejusmodi homine abesse debet) et adversus presbyterum, vel diaconum cito commotus, cum ex ecclesia ejicere voluerit; providendum est, ne is repente condemnatur, et communionem privetur. Omnes episcopi dixerunt: Qui ejicitur, potestatem habeat confugiendi ad episcopum metropolis ejusdem provinciae: si autem metropolitanus abest, ad finitimum concurrendi, et rogandi, ut suum negotium accurate examinetur. Neque enim non sunt aures præbende iis qui rogant. Ille quoque episcopus, qui jure vel injuria eum expulit, æquo animo ferre debet ut rei fiat examinatio, et vel ejus confirmetur sententia, vel corrigatur. Priusquam autem diligenter et ex fide singula examinata fuerint, qui communionem non habet, non debet ante rei cognitionem sibi communionem arrogare. Si autem clerici aliqui convenerint, et ejus superbiam et arrogantiam viderint; quia non convenit contumeliam vel injustam expositionem pati, acerbioribus et gravioribus verbis eum debent corrigere; ut ei qui jubet quæ decent, inserviant et obediant. Sicut enim debet episcopus ministris sinceram dilectionem et affectum præbere; eo-

Α ἐκκλησίας, καὶ (αἱ. λιπεῖν) λυπεῖν τὸν ἐμπειστευμένον αὐτῷ λαόν. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἰρήκασιν. καὶ ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα εἶναι πρεπωδιστάτην ὀριζόμεθα.

ια'. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ οὐδὲν ἐστὶ παραλιπετέον, καὶ τοῦτο ὀρισθήτω. Τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συν-επισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίστανται, δοκοῦσι κεκτηῖσθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια· ἐν ἐτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοὶ εἰσι τοῖς πένησιν. οὕτως οὖν αὐτοῖς συγχωρητέον κτήσασθαι, ἵνα εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ποιέσθαι, τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας, τοῦτ' ἐστὶ, τρεῖς ἐβδομάδας ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμασιν αὐτοῦς διάγειν, ἐν τῇ ἀρχιστευούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ ἡ πρεσβύτερος συνάγοι, ὑπὲρ τοῦ μὴ χωρὶς συνελύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέρχασθαι καὶ λειτουργεῖν, καὶ μὴ συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν, ἐν ἣ ἐστὶν ἐπίσκοπος, παραγίγνοιτο. τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τὰ οἰκεία αὐτοῦ πράγματα παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν οὐδέμιαν ὑπομνεῖ ζήμια, καὶ τὸ ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου ἐκκλίνειν ἐγγλῆμα. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ διατύπωσις.

ιβ'. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο πᾶσιν ἀρεστάτω, ἵνα εἰ τις διάκονος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ καὶ τις τῶν κληρικῶν ἀκοινώνητος γένηται, καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον τὸν εἶδὼτα αὐτὸν καταφύγοι, γνώσκοντα ἀποικεινῆσθαι αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὕβριν ποιοῦντα παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. εἰ δὲ τοιμήσει τις τοῦτο ποιέσθαι, γνώσκέτω συνελθόντων ἐπισκόπων ἀπολογία ἑαυτὸν ὑπέσθηνον καθιστάσαι. ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Αὕτη ἡ κρίσις καὶ τὴν εἰρήνην πάντοτε διαφυλάξει, καὶ διατηρήσει τὴν πάντων ὁμόνοιαν.

ιγ'. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ δὲ πάντοτε με κινεῖν ἀποσιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. εἰ τις ἐπίσκοπος οὐδύχολος εὕρισκοιτο· ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιοῦτῳ ἀνδρὶ πολιτευσέσθαι· καὶ ταχέως ἀντικρῶ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου κινήσει ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας αὐτὸν (αἱ. τινὰ) ἐθελήσοι. προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθρόον (αἱ. ἀθρον) τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστρεῖσθαι. πάντες εἰρήκασιν· Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεισιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. οὐ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσι. κακείνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίως ἢ ἀδικίως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται· καὶ ἡ κυρωθῆ αὐτοῦ ἢ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεις τύχη· πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῆ, ὃ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν, πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐδικεῖν τὴν κοινωνίαν. ἐάν δὲ συνελθυότες τῶν κληρικῶν τινες, κατίδωσι τὴν ὑπεροχίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ· ἐπειδὴ οὐ προσήκον ἐστὶν ὕβριν ἢ μέμψιν ἄδικον ὑπομένειν, πικροτέροις καὶ βαρύτεροις ῥήμασιν ἐπιστρέφειν τὸν τοιοῦτον ὀφείλουσιν, ἵνα τῷ τὰ πρίποντα καλύουσι ὑπερστῶνται καὶ ὑπακούουσιν. ὡσπερ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος τοῖς ὑπαρέταις εὐλακρινῶ ὀφείλει τὴν ἀγάπην

καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ὑπο-
ταταγμένοι ἄδολα (al. ἀρίθλια) τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς
ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

ιδ'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπε· Καὶ τοῦτο δὲ πάντες ὀρίστω-
μεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος ἐξ ἐτέρας παροικίας βουλῆθῃ
ἄλλοτρου ὑπηρετεῖν, χωρὶς τῆς συγκραθέσεως τοῦ ἰδίου
ἐπισκόπου, εἰς τινὰ βαθμὸν καταστῆσαι, ἄκυρος καὶ ἀθέ-
βαιος ἢ κατάστασις ἢ τοιαύτη νομίζοιτο. εἴ τινες δ' αὖ
τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψωσιν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συν-
ἐπισκόπων ἡμῶν καὶ ὑπομνησθεσθαι καὶ διορθοῦσθαι
ὀφείλουσιν, ἀπαντες εἰρήκασι· καὶ οὗτος ὁ ὅρος στήτω
(al. στηκέτω) ἀσάλευτος.

ιε'. Ὁσίου ἐπίσκοπος εἶπε· Τῆς ἐμῆς μετριότητος ἢ
ἀπόφασίς ἐστὶ αὕτη· ἐπειδὴ ἡσυχία καὶ ὑπομονητικαὶ
ὀφειλομεν εἶναι, καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν οἶκτον,
ἅπαξ τοὺς εἰς κλήρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπό
τινων ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλωντο ἐπανέρχεσθαι εἰς
ἀς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέ-
χεσθαι. Εὐτυχιανὸν δὲ μῆτε ἐπισκόπου ἑαυτοῦ διεκδικεῖν
ὄνομα, ἀλλ' οὐδὲ Νουσαίου ὡς ἐπίσκοπον νομίζεσθαι. εἰ
δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἀρνείσ-
θαι, πάντες εἶπον· Ἀρέσει.

OSII CONCILIUM CORDUBENSE.

(Conc. I. II, col. 91.)

Διόπερ Κουρδοῦνης ἐπίσκοπος ὁ πανόσιος σύνοδος
θεῖαν καὶ ἱερὰν ἐπισκόπων ἐν τῇ οἰκείᾳ πόλει προσκαλε-
σάμενος, τὸ θεουργὴν ἐτρένωσε μάθημα· κατακρίνας οὓς
ἢ Σαρδικὴ ἀπεικλήρωσε σύνοδος· καὶ οὓς πάλιν ἐδικαίωσε
προσδεξάμενος.

CORDUBENSIS EPISCOPI EPISTOLA AD CONSTANTIUM AUGUSTUM.

Apud Athanasium in hist. Arian. ad Monach. § XLIV. Opp. tom. I, part. I, pag. 570, edit. BB. Paris. 1698.)
(Call. I. V, p. 81.)

Ὁσίου Κωνσταντίνου βασιλεῖ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Ἐγὼ μὲν ὠμολόγησα καὶ τὸ πρῶτον, ὅτε διωγμὸς γέ-
γονεν ἐπὶ τῷ πάππῳ σου Μαξιμιανῷ· εἰ δὲ καὶ σὺ με
διώκεις, ἔτοιμος καὶ νῦν πᾶν ὅτιοῦν ὑμῶν, ἢ ἐκ-
κενοῦν ἀθῶον αἷμα, καὶ προδιδόναι τὴν ἀλήθειαν· σὲ δὲ
οὐκ ἀποδέχομαι τοιαῦτα γράφοντα καὶ ἀπειλοῦντα, παύ-
σαι τοῦ τοιαῦτα γράφειν, καὶ μὴ φρόνει τὰ Ἀρείου, μηδὲ
ἄκουε τῶν ἀνατολικῶν, μηδὲ πίστευε τοῖς περὶ Οὐρσάκιον
καὶ Οὐάλεντα. ἃ γὰρ ἐκείνοι λέγουσιν, οὐ δεῖ Ἀθανάσιον
ρηέγγοντα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἰδίαν αἵρεσιν πιστεῦν μοι,
Κωνσταντίνε, πάππος εἰμί σου καθ' ἡλικίαν, ἐγεγόνην
αὐτὸς ἐν τῇ κατὰ (1) Σαρδικὴν συνόδῳ, ὅτε σὺ τε καὶ ὁ
μακαρίτης ἀδελφός σου Κωνσταντίνος, πάντας ἡμᾶς συνή-
γαγε, καὶ δεῖ ἑμαυτοῦ τοὺς ἐχθροὺς Ἀθανασίου προσεκα-
λεσάμεν ἔλθοντας αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ ἔσονται
ἐγὼ, εἴ τι ἔχουσιν κατ' αὐτοῦ, λέγουσιν· ἐπαγγελάμενος
αὐτοὺς θαρρῆναι, καὶ μὴ ἄλλο τι προσδοκᾶν, ἢ ὄρθην τὸ
κρ. τῆριον ἐπὶ πᾶσιν ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ
καὶ δεύτερον ἐποίησα, προτρέπων, εἰ μὴ θέλωσιν ἐπὶ πά-
σης τῆς συνόδου, κἄν ἐπ' ἐμοῦ μόνου· ἐπαγγελάμενος
πάλιν, ὅτι ἂν μὲν ὑπεύθυνος δεχθῆ, πάντως ἀποβληθή-
σεται καὶ παρ' ἡμῶν· ἂν δὲ ἀναίτιος εὐρεθῆ, καὶ ἐλέγξῃ
συκοφάντας ἡμᾶς, εἰ παραιτεῖσθε τὸν ἄνθρωπον, ἐγὼ μετ'
ἑμαυτοῦ πείθω τὸν Ἀθανάσιον ἔλθειν εἰς τὰς Σπανίας, καὶ

(1) Regius codex Σερδικην.

A dem modo et subjecti debent episcopis non fraudu-
lentum ministerium et obsequium exhibere.

XIV. Osius episcopus dixit: Hoc quoque omnes de-
finiamus, ut si quis episcopus ex alia parochia velit
alienum ministerium sine consensu proprii episcopi in
aliquo gradu constituere, irrita et infirma ejusmodi
constitutio existimetur. Si qui autem hoc sibi ipsis per-
miserint, a fratribus et coepiscopis et admoneri et
corrigi debent. Omnes dixerunt: Hoc quoque decre-
tum stet firmum et immobile.

XV. Osius episcopus dixit: Meæ mediocritatis hæc
est sententia: quia quieti et patientes esse debemus,
et perennem in omnes habere misericordiam, eos
qui semel in clerum ecclesiasticum ab aliquibus fra-
tribus nostris promoti sunt, si nolint redire ad eas,
ad quas nominati sunt, ecclesias, deinceps non ad-
mitti: Eutylianum autem ne episcopi quidem sibi
nomen usurpare; sed neque Musæum ut episcopum
existimari; si autem laicam communionem peve-
riunt, non oportere eis denegari. Omnes dixerunt:
Placet.

Quapropter Cordubæ episcopus sanctissimus
Osius synodum divinam et sanctam episcoporum sua
in civitate convocans, divinitus expositam illustravit
doctrinam, condemnans eosdem quos Sardicensis
abdicaverat synodus, et quos ea absolverat recipiens.

C Osius, Constantio imperatori in Domino, salutem.

Ego jam pridem confessus sum, cum sub avo tuo
Maximiano persecuti grasaretur, quod si tu quicquam
me persequere, etiamnum ad quidvis potius toleran-
dum paratus sum, quam ut innoxium effundam san-
guinem veritatemque prodam: teque eo modo scri-
bentem ac interminantem minime approbo. Desine
itaque talia scribere, ac cum Ario ne sentias, nec
Orientales audias, neu Ursacio et Valenti habeas fi-
dem. Nam quæ effluunt illi, non Athanasii causa,
sed hæresis sur gratia loquuntur. Crede mihi, Con-
stanti, qui per avitatem avus tuus esse possim: Sar-
dicensi interfui synodo, quo tempore tuque ac beate
vir memorie frater tuus Constans, nos omnes con-
vocasti. Ipseque inimicos Athanasii provocavi, cum
in Ecclesiam ubi commorabar ego, advenissent; ut si
quid in Athanasio culpandum haberent, id renuntia-
rent. Fidem dedi securitatemque promisi, ut nihil
nisi rectum in omnibus iudicium exspectarent. Id non
semel tantum, sed et bis præstiti, hortatus, si nolent
coram tota synodo, mihi saltem soli rem deferrent.
Id quoque pollicitus sum: Si reus deprehendatur
homo, a nobis plane abjicietur; sin innoxius, vosque
sycophantas probarit, si nihilominus illum recusa-
veritis, Athanasio persuadebo, ut mecum in Hispa-